

288. Rakamaz határa (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, U, Kö

2011 folyamán terepbejárásokot végeztünk a Miskolc–Nyíregyháza vasút korszerűsítése által érintett régészeti lelőhelyeken.

Győzelem Tsz. (MNy-21 lh., KÖH 24062): A nyomvonal 248–255 hm-szelvénye között nagy kiterjedésű őskori település felszíni nyomait találtuk meg. Rakamaz DK-i végétől mintegy 2 km-re található a lelőhely, a Kettő-domb határrészben. A mostani vasúti töltés bal oldalán, attól 25–30 m-re található, az új nyomvonal tengelyében. Az általunk gyűjtött felszíni leletek alapján a lelőhely kiterjedését D-i irányban módosítottuk mintegy 300 m-rel. A lelőhely vasút menti része teljes egészében egy almás területén található. Az almafák némiképpen korlátozták a megfigyelést, ezért a terepbejárás során talált viszonylag kevés lelet nem ad teljes körű képet a lelőhely intenzitásáról. Nagy biztonsággal állítható, hogy a lelőhely egy része elpusztult a gyümölcsös telepítésekor. A mezőgazdasági művelésen kívül más, a lelőhely épségét veszélyeztető tevékenység nyomát nem észleltük.

Vasútállomás (MNy-19. lh., KÖH 57440): A nyilvántartás szerint a lelőhely csak a vasút D-i oldalára terjed ki, egy ovális alakú körvonallal. Az állomással szemben található markáns domb, melyen a római katolikus templom és a kálvária található, nem esik bele a lelőhely területébe. Eredetileg azonban a templom dombja a vasút D-i oldaláig nyúlt el, csak a vasút építésekor átvágtak azt. Emiatt a lelőhely körvonalát módosítva a vasút két oldalára rajzoltuk meg a lelőhelyet. Talán ezt valószínűsíti a lelőhelyről ismert szórvány AVK kerámiadarab, amely a korszak ismérvei alapján inkább a templomnak is helyet adó magas dombról, mintsem a lényegesen alacsonyabban fekvő állomás területéről származhat. A lelőhely környezete teljes egészében beépített terület. A beruházás tervei szerint jelentős fejlesztések történnek a vasútnak ezen a szakaszán. Egyrészt sor kerül a pálya korszerűsítésére, és az állomás felújítására. Másrészt új parkoló, egy új autóbuszmegálló, egy további buszöböl és egy buszforduló épül. A 38-as sz. főúton egy új, balra kanyarodó sáv épül, míg a vasútvonal É-i oldalán, közvetlenül a templom dombjának aljában egy további parkoló.

ISTVÁNOVITS ESZTER – SZALONTAI CSABA

289. Rábapatona határa (Győr-Moson-Sopron megye) U, B, V, A, Á, Kö, I

Az M85 gyorsforgalmi út építéséhez kapcsolódóan végeztünk 2011 tavaszán megelőző feltárásokat az érintett lelőhelyeken.

Kós-domb (KÖH 33047): 2011. március 7. és május 18., ill. november 1–30. között összesen 605 régészeti jelenséget tártunk fel, 15870 m² nagyságú területen. Az objektumok többsége az újkőkori vonaldíszes edények kultúrájának népszerűsége által létesített településhez köthető, a számos cölöphely földfelszínre épített házhelyek nyomát mutatja. A településen 7 sírból álló temetkezést is dokumentálhattunk. A zsugorított pozícióban elhelyezett elhunytak között a felnőttek mellett gyermekeket is találtunk. A melléklet nélkülieken kívül csontékszerekkel, csiszolt kővésővel, ill. díszített edényekkel eltemetett egyedek is előfordultak. Egy nagy méretű és rendkívül

mély kútból nagyon gazdag leletanyag került elő, számos díszített kerámiatöredékkel. Az egykor itt megtelepült neolitikus népesség gyakorlatilag a teljes dombot birtokába vette, erre utalhat az alacsonyabb fekvésű részen novemberben folytatott feltáráskor előkerült három kút is, melyek közül kettő sövénybéléses, egy pedig csapolt gerendás szerkezetű volt. Három különlegesnek tekinthető helyzetű sírt is dokumentáltunk, egyikük egy több beásásból álló gödöregyüttesben jelentkezett. A nőként azonosítható elhunytat enyhén felhúzott lábakkal a bal oldalára fektetve helyezték el. Nyakrészénél több apró gyöngyöt találtunk, köztük kék és sárga színűeket, valamint három pajzsformájú fémveretet. Előzetesen avarként határoztuk meg. A másik temetkezés feltehetően másodlagos lehetett, mivel elég magasán, a humuszban találtuk meg, a csontok teljesen szétdőltan helyezkedtek el. Melléklete nem volt. Hasonlóan a harmadikhoz, amelyik egy kerek gödörben, oldalára fektetve került elő. Kisebbszámú képviseli magát a bronzkor, ill. a középkor, néhány tároló- és hulladékgödörrel.

Országúton felüli-dűlő III. lh. (KÖH 70195): A lelőhelyen 8922 m²-en összesen 226 objektumot dokumentáltunk. Ezek elhelyezkedése alapján K felé valószínűsíthetően, Ny felé pedig feltételezhetően tovább húzódik a lelőhely, mely ugyanakkor a két nyomsáv közötti, a kivitelezés során földmunkával nem érintett földnyelvre is természetesen kiterjed. A területen szinte kizárólag egy kora bronzkori, a kisapostagi kultúrához sorolható település helyezkedik el, ill. egyetlen tárológödör mutat középkori megtelepedésre utaló nyomokat. A kora bronzkori településen mind földfelszínre épített, mind félig földbe mélyített épületeket azonosítottunk, továbbá tároló- és hulladékgödöröket, melyek betöltéséből épületszerkezeti nyomokat őrző tapasztott fal- és vakolatdarabok is előkerültek. Számos gödörben találtunk feltűnően nagy számban kagylót és csigát, ami a víz közelségéből adódó étkezési szokások mellett a kultúrára jellemző kerámián megfigyelhető mészbetétes díszítés elkészítéséhez szolgálhatott alapanyagul. A rendkívül gazdag leletanyagban nagy számban kerültek elő ezzel a díszítéssel ellátott edények, de kőeszközök, orsókarikák, -gombok, bronz huzalkarika és állatcsont is. A középkori gödörben a kerámianyag mellett jelentkezett egy üveg pohár töredéke. A leletanyag nélküli objektumok közül ki kell emelnünk azokat a kerítőárkokat, melyeknél egy kivétellel beásott oszlopsorokat fedeztünk fel az árokban, illetve egy esetben a körbezárt terület közepén is volt egy oszlophely, vagyis valamiféle egyszerűbb tetőszerkezetre gondolhatunk. A másik jelenség egy nagy méretű, ÉNy–DK irányú árok, mely valószínűleg a vizenyős terület felől a lezárást biztosíthatta egy adott korszakban, mivel azon túl is fedeztünk fel régészeti jelenséget.

Országúton felüli-dűlő IV. lh. (KÖH 70197): A lelőhely a kisebb-nagyobb dombokkal tagolt táj egy alacsonyabb fekvésű részén helyezkedik el, az előzetes terepbejárási adatok alapján ÉNy–DK irányban, a nyomvonalba csupán a DK-i vége nyúlik be. Közvetlenül mellette, tőle É-ra egy mélyebben elnyúló, vizenyős terület húzódik. A feltárt területen egy Árpád-kori település kis részletét, 106 objektumát sikerült megfogunk, viszonylag jelentős mennyiségű leletanyaggal, melynek a túlnyomó részét kerámiatöredékek és állatcsont alkotja, de kerül-